

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МЕЛЬНИК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної
економіки КНТЕУ*

Підходи до визначення формату підприємств у деяких країнах

Країна	Мікропідприємство	Мале підприємство	Середнє підприємство	Велике підприємство
Азербайджан	Будівництво та переробна промисловість - до 50 співробітників і до 0.5 млн євро обороту Сільське господарство - до 25 співробітників і до 0.25 млн євро Оптова торгівля - до 15 співробітників і до 1 млн євро Інші галузей - до 10 співробітників і до 0.25 млн євро			Компанії, які не підпадають під визначення «суб'єктів малого підприємництва»
	Оборот до 0.15 млн євро; Оборот до 0.12 млн євро для індивідуальних підприємців			
Білорусь	До 15 співробітників	16-100 співробітників	101-250 співробітників	Компанії, які не підпадають під визначення мікро, малих або середніх підприємств
Вірменія	До 15 співробітників; оборот і загальна вартість активів - до 0.2 млн євро	До 50 співробітників; оборот і вартість активів - до 1 млн євро	До 250 співробітників; оборот - до 3 млн євро; вартість активів - до 2 млн євро	
Грузія	До 20 співробітників та до 0.23 млн євро обороту Щорічний оборот до 13.5 тис. євро	Щорічний оборот до 45 тис. євро	До 100 співробітників та 0.68 млн євро обороту	
Республіка Молдова	До 10 співробітників; оборот і загальна вартість активів - до 0.2 млн євро	До 50 співробітників; оборот і загальна вартість активів - до 1.6 млн євро	До 250 співробітників; оборот і загальна вартість активів - до 3.2 млн євро	
Україна	До 10 співробітників та до 2 млн євро обороту	До 50 співробітників та до 10 млн євро обороту	Компанії, які не підпадають під визначення мікро-, малих або великих підприємств	Понад 250 співробітників і більше 50 млн євро обороту
ЄС	До 10 співробітників та до 2 млн євро обороту; вартість активів - до 2 млн євро	До 50 співробітників та до 10 млн євро обороту; вартість активів - до 10 млн євро	До 250 співробітників; оборот - до 50 млн євро; вартість активів - до 43 млн євро	Понад 250 співробітників; оборот - понад 50 млн євро

Основні показники розвитку МСБ в Україні у 2007-2013 рр.

Показник	2007	2008	2009	2010*	2011*	2012*	2013*
Кількість малих та середніх підприємств, тис. од.	1129	1181	1224	378	375	364	391
у % до попереднього року	-	104.6	103.6	-	99.2	97.1	107.4
у % до загальної кількості	99.6	99.5	99.6	99.8	99.8	99.8	99.8
Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ та акцизу), трлн грн	1.5	1.7	1.5	2.0	2.2	2.4	2.3
у % до попереднього року	-	114.1	89.4	-	112.2	109.1	95.8
у % до загального обсягу реалізованої продукції в Україні	60.7	55.5	54.5	58.4	55.5	58.1	57.6
Середньорічна кількість зайнятих на малих та середніх підприємствах, млн осіб	5.7	5.3	4.9	5.6	5.3	5.2	5.0
у % до попереднього року	-	93.0	92.5	-	94.6	98.1	96.1
у % до загальної кількості зайнятих	62.4	59.8	60.2	69.8	68.6	67.8	67.8

Примітка: * - уточнені дані Держстату України без банків, бюджетних установ та з урахуванням зміни підприємствами основного виду економічної діяльності у 2010 р.

Основні показники розвитку малого бізнесу в Україні у 2007-2013 рр.

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Кількість малих підприємств, тис. од.	310,7	307,2	320,3	357,2	354,2	344	373,8
у % до попереднього року	103,2	98,9	104,3	111,5	99,2	97,1	108,7
у % до загальної кількості	93,0	95,3	94,7	94,3	94,3	94,3	95,0
Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ та акцизу), млрд грн	440,0	496,7	461,7	568,3	607,8	672,7	670,3
у % до попереднього року	122,2	112,9	93,0	123,1	107,0	110,7	99,6
у % до загального обсягу реалізованої продукції в Україні	14,0	15,2	15,3	15,8	15,2	16,0	16,5
Середньорічна кількість зайнятих на малих та середніх підприємствах, млн осіб	2,3	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0
у % до попереднього року	99,4	99,8	96,1	97,2	96,6	98,1	98,0
у % до загальної кількості зайнятих	27,8	26,9	26,2	27,2	26,8	26,7	27,1

Аналіз діяльності малих підприємств за видами економічної діяльності у 2013 р.

	Кількість малих підприємств, одиниць	Частка у загальному у обсязі, %	Кількість зайнятих, тис осіб	Частка у загальному у обсязі, %	Обсяг реалізованої, млн грн	Частка у загальному у обсязі, %	Витрати на оплату праці, млн. грн	Частка у загальному у обсязі, %
Усього	373809	100,00	2010,7	100,00	670258,5	100,00	44528,8	100,00
Сільське, лісове та рибне господарство	46906	12,55	238,7	11,87	48838,4	7,29	4169,9	9,36
Промисловість	43179	11,55	345,0	17,16	77113	11,50	7144,8	16,05
Будівництво	34958	9,35	196,00	9,75	55803,6	8,33	3871,3	8,69
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	106575	28,51	473,0	23,52	347559,1	51,85	10976,8	24,65
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	15482	4,14	111,0	5,52	29017	4,33	2478,8	5,57
Тимчасове розміщування й організація харчування	9665	2,59	61,4	3,05	5228,2	0,78	1025,9	2,30
Інформація та телекомунікації	14467	3,87	79,7	3,96	16992,7	2,54	2375,3	5,33
Фінансова та страхова діяльність	4622	1,24	21,7	1,08	9265,4	1,38	840,3	1,89
Операції з нерухомим майном	34477	9,22	145,0	7,21	29491,9	4,40	3383	7,60
Професійна, наукова та технічна діяльність	33131	8,86	139,9	6,96	29568	4,41	4275,9	9,60
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	16385	4,38	109,4	5,44	14765,8	2,20	2334,6	5,24
Освіта	2299	0,62	14,9	0,74	1084,7	0,16	324,5	0,73
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4648	1,24	38,7	1,92	2505,5	0,37	670,7	1,51
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2230	0,60	10,1	0,50	1238,7	0,18	224,9	0,51
Надання інших видів послуг	4785	1,28	25,9	1,29	1786,5	0,27	432,1	0,97

Показники розвитку малого та середнього бізнесу в деяких країнах

Країна	Частка підприємств МСБ у загальній кількості підприємств, %	Кількість суб'єктів МСБ, тис. од.	Кількість суб'єктів МСБ на 1000 осіб населення	Частка зайнятих у МСБ від загальної кількості зайнятих, %	Частка МСБ у ВВП, %	Частка підприємств МСБ-експортерів у загальній кількості суб'єктів МСБ, %
Білорусь	94.2	68.2	7.2	27.5	22.9*	38.9
Велика Британія	99.5	1 172.4	73.8	53.0	52.0	18.2
Італія	99.7	3500.0	68.0	80.0	55.0	18.0
Канада	99.8	1119.8	32.0	-	54.3	86.0
Китай	99.1	269.3	5.0	78.0	60.0	-
Корея	99.9	3 123.3	63.0	86.8	50.0	33.0
Нідерланди	99.6	860.7	60.0	68.0	51.1	20.0
Німеччина	99.5	3 123.9	38.3	60.9	53.8*	23.2
Росія	95.2	4596.9	32.0	55.2	55.2	14.6
США	99.6	4998.2	74.0	61.0	54.1	30.0
Фінляндія	99.5	113.4	41	60.0	65.0	16.4
Швейцарія	99.6	260.0	34	66.6	51.0	28.2
Японія	99.3	5 797.7	50	79.0	53.8	30.0
Україна	99.8	391	28	67.8	48.8**	7-15***

Процентні ставки для короткострокового кредитування в окремих країнах світу

Країна	2012	2013	2014	2015 (I квартал)
Австралія	3,73	2,78	2,68	2,45
Австрія	0,57	0,22	0,21	0,05
Бельгія	0,57	0,22	0,21	0,05
Канада	1,16	1,16	1,17	0,97
Данія	0,62	0,27	0,32	-0,11
Естонія	0,57	0,22	0,21	0,05
Франція	0,57	0,22	0,21	0,05
Німеччина	0,57	0,22	0,21	0,05
Угорщина	-	-	2,49	1,88
Ісландія	5,51	6,19	6,05	5,37
Ізраель	2,25	1,32	0,55	0,19
Італія	0,57	0,22	0,21	0,05
Японія	0,33	0,24	0,2	0,17
Південна Корея	3,3	2,72	2,49	2,07
Мексика	4,81	4,29	3,53	3,32
Польща	4,87	2,98	2,49	1,82
Португалія	0,57	0,22	0,21	0,05
США	0,28	0,17	0,12	0,15
Китай	4,31	4,98	4,8	-
Росія	7,29	7,49	9,4	18,4
Україна	14,5	13,2	14,2	15,78

* Процентні ставки за новими кредитами нефінансовим корпораціям

Для підвищення ефективності господарювання суб'єктів малого та середнього бізнесу державі необхідно здійснити комплекс заходів щодо створення сприятливих умов для розвитку МСБ на національному та міжнародному рівні, який включає:

- формування єдиної державної політики підтримки МСП у зовнішньоекономічній діяльності, створення відповідної правової бази та дієвого механізму реалізації такої політики;
- визначення владних структур (міністерств і відомств), які виконували функції сприяння зовнішньоекономічній діяльності МСБ;
- включення в програми підтримки МСБ заходів сприяння експорту малих і середніх підприємств, які не суперечать міжнародним вимогам;
- забезпечення взаємодії владних і бізнесових структур у вирішенні питань виходу на міжнародні ринки МСБ;
- створення інформаційного забезпечення МСБ у сфері функціонування міжнародних неурядових організацій підприємців;
- узгодження законодавства України з міжнародними правовими нормами.

Дякую за увагу!